

TARYBOS REKOMENDACIJA

2017 m. liepos 11 d.

dėl 2017 m. Portugalijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2017 m. Portugalijos stabilumo programos

(2017/C 261/21)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadą,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2016 m. lapkričio 16 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2017 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2017 m. kovo 9–10 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2016 m. lapkričio 16 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Portugalija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2017 m. kovo 9–10 d. 2017 m. kovo 21 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos (toliau – euro zonai skirta rekomendacija) ⁽³⁾;
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Portugalija turėtų užtikrinti, kad euro zonai skirta rekomendacija būtų visiškai ir laiku įgyvendinta, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose;
- (3) 2017 m. vasario 22 d. paskelbta 2017 m. Portugalijos ataskaita. Joje įvertinta Portugalijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2016 m. liepos 12 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas, veiksmai, kurių Portugalija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais šaliai skirtas rekomendacijas, ir Portugalijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2017 m. vasario 22 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė

⁽¹⁾ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.⁽²⁾ OL L 306, 2011 11 23, p. 25.⁽³⁾ OL C 92, 2017 3 24, p. 1.

išvadą, kad Portugalijoje yra susidarę perviršiniai makroekonominiai disbalansai. Visų pirma daug susikaupusių grynųjų išorės įsipareigojimų, valstybės ir privačiojo sektoriaus skola ir didelė neveiksnių paskolų dalis lemia pažeidžiamumą esant dideliame, bet mažėjančiam nedarbui ir lėtam našumo augimui. Dėl įsisenėjusių trukdžių ir nelankstumo produktų ir darbo rinkose kartu su išorės disbalansais potencialus augimas mažesnis nei prieš krizę. Einamosios sąskaitos balansas šiek tiek pagerėjo, nors didesniai grynųjų išorės įsipareigojimų koregavimui užtikrinti reikia papildomų pastangų. Per keletą pastarųjų metų gerokai pasikoregavusios vienetui tenkančios darbo sąnaudos dėl vangaus našumo augimo ir didėjančio darbo užmokesčio pradėjo augti. Likusių finansinio išsiskolinimo mažinimo poreikių kontekste privačiojo sektoriaus skola mažėja, o valdžios sektoriaus skola stabilizavosi. Susikaupusių neveiksnių paskolų dalis tebėra didelė, o kartu su mažu pelningumu ir palyginti menkais kapitalo rezervais ji kelia riziką bankų balansams. Darbo rinkos sąlygos pagerėjo, bet jaunimo ir ilgalaikio nedarbo lygis tebėra aukštas, o laikinų darbuotojų dalis – didelė;

- (4) 2017 m. balandžio 28 d. Portugalija pateikė 2017 m. nacionalinę reformų programą ir 2017 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu; Portugalijos 2017 m. nacionalinė reformų programa apima tiek trumpojo, tiek vidutinio laikotarpio įsipareigojimus. Konkrečiai, ji apima viešųjų finansų valdymo ir verslo aplinkos gerinimo ir įmonių skolos mažinimo priemones. Ja įsipareigojama vykdyti didelio užmojo reformas, kuriomis siekiama modernizuoti viešąjį administravimą, padidinti socialinę apsaugą, pakelti darbo jėgos kvalifikacijos lygį ir pagerinti valstybės valdomų įmonių valdymą. Be to, į ją įtraukti 2017 m. šalies ataskaitoje ir euro zonoje rekomendacijoje nurodyti uždaviniai, įskaitant poreikį suteikti naują postūmį investicijoms ir užtikrinti viešųjų finansų tvarumą. Jeigu šios priemonės būtų visapusiškai įgyvendintos iki nurodytų terminų, jos padėtų spręsti Portugalijos makroekonominių disbalansų problemą ir įgyvendinti šaliai skirtas rekomendacijas. Remdamasi Portugalijos politikos įsipareigojimų vertinimu, Komisija patvirtina savo ankstesnę vertinimą, kad šiuo etapu nėra pagrindo imtis tolesnių veiksmų pagal makroekonominio disbalanso procedūrą. Politikos reformų darbotvarkės įgyvendinimas bus atidžiai stebimas vykdant specialią stebėseną;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽¹⁾ 23 straipsnyje, Komisija, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimų. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė Priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) nutraukus perviršinio deficito procedūrą, Portugalijai šiuo metu taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė. 2017 m. stabilumo programoje Portugalija planuoja užtikrinti 1,5 % BVP ir 1,0 % BVP nominalų deficitą atitinkamai 2017 m. ir 2018 m. ir tolesnį pagerėjimą iki 0,4 % BVP pertekliaus 2020 m. Nustatant tuos planuojamus dydžius neatsižvelgta į galimą bankų paramos priemonių poveikį deficito padidėjimui. Vidutinės trukmės biudžeto tikslą – 0,25 % BVP struktūrinį deficitą – planuojama pasiekti ne vėliau kaip 2021 m. Pagal 2017 m. stabilumo programą numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos su BVP santykis sieks 127,9 % 2017 m. ir 124,2 % 2018 m., o vėliau – 117,6 % 2020 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas 2017 m., bet palankus vėlesniais metais. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus 2017 m. ir vėliau, nėra pakankamai konkretizuotos;
- (7) 2016 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo Portugalijai 2017 m. užtikrinti bent 0,6 % BVP metinį fiskalinį koregavimą siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo. Remiantis Komisijos 2017 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2017 m. nuo to rekomenduoto koregavimo bus labai nukrypta;

⁽¹⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

- (8) atsižvelgiant į fiskalinę Portugalijos padėtį ir visų pirma jos skolos dydį, numatoma, kad 2018 m. šalis toliau vykdys koregavimą siekdama vidutinės trukmės biudžeto tikslo – 0,25 % BVP struktūrinio pertekliaus. Pagal bendrai sutartą koregavimo matricą taikant Stabilumo ir augimo pakta, tas koregavimas būtinas, kad grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų⁽¹⁾ nominalusis augimas 2018 m. neviršytų 0,1 %. Tai atitiktų bent 0,6 % BVP struktūrinį koregavimą. Jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2018 m. nuo to reikalavimo bus labai nukrypta. *Prima facie* prognozuojama, kad 2017 m. ir 2018 m. Portugalija nesilaikys pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2017 m. reikės papildomų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Tačiau, kaip numatyta Reglamente (EB) Nr. 1466/97, vertinant biudžeto planus ir rezultatus, reikėtų atsižvelgti į valstybės narės biudžeto balansą pagal ciklo sąlygas. Kaip primenama Komisijos komunikate dėl 2017 m. Europos semestro, kuris pridedamas prie šių konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų, vertinant 2018 m. biudžeto planų projektus, o vėliau – 2018 m. biudžeto rezultatus, reikės tinkamai atsižvelgti į tikslą siekti fiskalinės krypties, kuri padeda ir stiprinti vykstantį atsigavimą, ir užtikrinti Portugalijos viešųjų finansų tvarumą. Šiame kontekste Taryba atkreipia dėmesį į tai, kad Komisija ketina atlikti bendrą vertinimą pagal Reglamentą (EB) Nr. 1466/97, visų pirma atsižvelgdama į Portugalijos ciklinę padėtį;
- (9) patikimas biudžeto konsolidavimas priklauso nuo to, ar bus laiku ir griežtai įgyvendintas naujas biudžeto sistemos įstatymas, peržiūrėtos ir racionalizuotos viešosios išlaidos ir toliau gerinamas pajamų surinkimas. Portugalija pradėjo išlaidų peržiūrą, daugiausia grindžiamą efektyvumo priemonėmis, kurios susijusios su sveikatos ir švietimo ministerijomis, valstybės valdomų įmonėmis ir (centralizuotais) viešaisiais pirkimais ir nekilnojamojo turto valdymu. Tačiau šios išlaidų peržiūros aprėptis dar nėra plati, nes ji taikoma tik centrinei valdžiai ir daugiausia dėmesio skiriama efektyvumui didinti racionalizuojant paslaugas. Sveikatos priežiūros sektoriuje Vyriausybė patvirtino priemones, skirtas ligų prevencijai ir visuomenės sveikatos politikai skatinti. Be to, imtasi keleto priemonių sveikatos priežiūros sektoriaus efektyvumui ir tvarumui didinti, pvz., centralizuojant viešuosius pirkimus arba plačiau naudojant generinius vaistus. Vis dėlto, toliau vykdamas ligoninių reformą, ligoninių biudžeto planavimas ir vykdymas tebėra svarbus klausimas. Pavėluoti mokėjimai (įsiskolinimai) toliau didėja, ir tai rodo apskaitos kontrolės mechanizmų ir valdymo praktikos trūkumus. Mažinti įsiskolinimus ir pagerinti šio sektoriaus efektyvumą ir kokybę galėtų padėti tikslaus ir subalansuoto biudžeto sudarymas, geresnė kontrolė ir veiksmingas įsipareigojimų kontrolės įstatymo vykdymo užtikrinimas. Riziką fiskaliniam tvarumui vis dar kelia didelės ir didėjančios su visuomenės senėjimu susijusios sąnaudos. Numatoma, kad vidutiniu laikotarpiu didesnė fiskalinė rizika daugiausia bus susijusi su pensijų finansavimo sąnaudomis. Ilgalaike fiskalinė rizika šalyje vertinama kaip maža – taip yra daugiausia dėl pensijų reformų vykdymo ir nesikeičiančios politikos scenarijaus taikymo ir dėl to, kad pensijų sistemos priklausomybė nuo pervedimų iš biudžeto dar labiau sumažėjo. Dar ne iki galo išspręstas valstybės valdomų įmonių restruktūrizavimo siekiant užtikrinti jų fiskalinį tvarumą klausimas. Finansų ministerijos Stebėsenos padalinio prižiūrimų valstybės valdomų įmonių bendras įsiskolinimo lygis antrąjį 2016 m. ketvirtį sudarė 32 mlrd. EUR. Sistema su nustatytais valstybės valdomų įmonių finansinio tvarumo garantavimo tikslais galėtų padėti sumažinti jų priklausomybę nuo pervedimų iš valstybės biudžeto ir spręsti didelės susikaupusios skolos problemą;
- (10) 2016 m. tęsėsi Portugalijos darbo rinkos atsigavimas: tolygiai gerėjo darbo rinkos rodikliai ir visų pirma sumažėjo nedarbo lygis. Nemaža naujai sukurtų darbo vietų dalis apima įdarbinimą pagal neterminuotąsias sutartis. Vis dėlto laikinų sutarčių sandauga yra didelė ir nesikeičia. Didelė darbo rinkos segmentacija neigiamai veikia darbuotojų, ypač jaunų, karjeros perspektyvas ir pajamas. 2017 m. sausio mėn. Portugalija, siekdama skatinti darbuotojus įdarbinti pagal neterminuotąsias sutartis, pakeitė užimtumo rėmimo programą. Vis dėlto planuotas jos poveikis segmentacijos mažinimui atrodo ribotas, nes ta programa turėtų būti taikoma palyginti nedaugeliui. Nors naujausiomis darbo rinkos reformomis pagerintos paskatos kurti darbo vietas, nuo darbuotojų įdarbinimo pagal neterminuotąsias sutartis įmonės vis dar gali atgrasyti kai kurie teisinės sistemos aspektai. Visų pirma darbdaviams gresia neapibrėžtos sąnaudos tais atvejais, kai laikoma, kad pavienių nuolatinių darbuotojų atleidimas iš darbo buvo nesąžiningas. Tai iš dalies susiję su galimybe, kad nesąžiningai atleistas darbuotojas gali būti grąžintas į darbą, ir su teisinių procedūrų neefektyvumu;

⁽¹⁾ Grynąsias valdžios sektoriaus išlaidas sudaro bendrosios valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus išlaidas paliknanoms, su Sąjungos programomis, kurios visiškai finansuojamos iš gautų Sąjungos lėšų, susijusias išlaidas ir išlaidas, atsirandančias dėl nediskrecinių su bedarbio pašalpomis susijusių pokyčių. Valstybės finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas subalansuojamas per 4 metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

- (11) nuo 2014 m. sumažėjus nedarbui, absoliutus ilgalaikių bedarbių skaičius taip pat mažėja. Vis dėlto metus ar daugiau darbo neturėjo daugiau kaip pusė bedarbių ir ši dalis ekonomikai atsigaunant nemažėja. Dėl aukšto ilgalaikio ir jaunimo nedarbo lygio didėja rizika, kad bedarbiai atitrūks nuo darbo rinkos ir laipsniškai praras igūdžius bei įsidarbinamumą, o tai taip pat neigiamai veiks ir potencialų augimą. Nors vis dar didelis, jaunimo nedarbas mažėja, nes per keletą ankstesnių metų imtasi įvairių priemonių, įskaitant informavimo priemonių taikymą pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą⁽¹⁾. Taip iš dalies galima paaiškinti, kodėl nesimokančių ir nedirbančių jaunuolių dalis yra mažesnė už Sąjungos vidurkį. Portugalija taip pat imasi priemonių aktyviai darbo rinkos politikai racionalizuoti ir jaunimo nedarbo klausimui spręsti. Tarp jų – įdarbinimo paskatų (socialinio draudimo lengvatų), kuriomis siekiama skatinti pagal neterminuotąsias sutartis įdarbinti jaunimą ir ilgalaikius bedarbius, nustatymas 2017 m. balandžio mėn. Tačiau, siekiant užtikrinti veiksmingą ilgalaikių bedarbių aktyvumo skatinimą, itin svarbu, kad viešosios užimtumo tarnybos veiksmingai bendradarbiautų su socialinėmis tarnybomis ir geriau identifikuotų ir tenkintų šios grupės poreikius. Svarbus žingsnis šia kryptimi būtų vieno langelio principu veikiančių užimtumo taškų sukūrimas, kaip skelbta;
- (12) laikydamosi paskelbto grafiko, trečius metus iš eilės 2017 m. Vyriausybė padidino minimalųjį darbo užmokestį. Įteisinus paskutinį padidinimą, viršijantį numatomą infliaciją ir vidutinį našumą padidėjimą, minimalųjį darbo užmokestį turėtų būti privaloma mokėti vis didesnei darbuotojų daliai, kuri 2016 m. jau sudarė penktadalį visų darbuotojų. Minimaliojo darbo užmokesčio padidinimas padeda mažinti didelį dirbančiųjų skurdą ir gali turėti teigiamą poveikį bendrai paklausai. Tačiau jis gali lemti darbuotojų, visų pirma žemos kvalifikacijos, užimtumo riziką. Ši rizika dabartinėmis atsigavimo aplinkybėmis nepasireiškė, bet į ją reikės atsižvelgti ateityje. Minimaliojo darbo užmokesčio pakeitimų poveikį Vyriausybė stebi rengdama ketvirčio ataskaitas, o šios vėliau skelbiamos ir aptariamasi su socialiniais partneriais;
- (13) kaip rodo naujausi EBPO Tarptautinio moksleivių vertinimo programos (PISA) rezultatai, labai pagerėjo Portugalijos mokyklinio ugdymo rezultatai. Vis dėlto šalis tebėra tarp EBPO šalių, kuriose kurso kartojimo rodikliai didžiausi, o dėl to praktikoje išauga mokyklos nebaigimo rizika ir daromas didelis poveikis švietimo sąnaudoms. Bendras darbo jėgos kvalifikacijos lygis tebėra vienas žemiausių Europoje ir mažina šalies inovacijų diegimo potencialą ir konkurencingumą. Be to, viena iš darbo jėgos kvalifikacijos kėlimo kliūčių tebėra skaitmeniniai igūdžiai. Skaitmeninių igūdžių neturi apie 22 % Portugalijos darbo jėgos (daugiausia dėl to, kad tie žmonės reguliariai nesinaudoja internetu) – šis rodiklis beveik du kartus viršija Sąjungos vidurkį. Suaugusiųjų švietimui ir skaitmeniniams igūdžiams skatinti Vyriausybė ėmėsi veiksmų: sukurta programa „Qualifica“ ir nacionalinė skaitmeninių igūdžių iniciatyva (iniciatyva *INCoDe2030*). Kad jie būtų veiksmingi, bus labai svarbu, kad jie teiktų kokybiškų galimybių kelti ir keisti darbuotojų kvalifikaciją pagal darbo rinkos poreikius. Be to, Vyriausybė ėmėsi įvairių aukštojo mokslo įstaigų ir verslo sektoriaus bendradarbiavimo rėmimo priemonių, būtent susijusių su jų mokslinių tyrimų rezultatais ir veikla. Vis dėlto universitetų struktūros turėtų prisitaikyti, kad padėtų įgyvendinti šį bendradarbiavimą;
- (14) nors padėtis gerėja, bankų sektoriui sunkumų tebekelia didelė įmonių neveiksnių paskolų sanakaupa, taip pat mažas pelningumas, valstybės skolos rizikos grėsmė ir menki kapitalo rezervai. Bankų sektoriaus pelningumas mažėja dėl turto kokybės pablogėjimo, visų pirma įmonių sektoriuje. Tai yra vienas iš veiksnių, kartu su menkais kapitalo rezervais, kurie trukdo našiai paskirstyti kreditus ir investicijas. Nors neveiksnių skolų lygis mažėja, neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis tebėra didelis (19,5 %, palyginti su 19,6 % 2015 m. pabaigoje) ir kai kuriuose ekonomikos sektoriuose, visų pirma statybos ir nekilnojamojo turto sektoriuose veikiančiose įmonėse, vis dar didėja. Imtasi tam tikrų veiksmų didelės neveiksnių paskolų sanakupos problemai spręsti. Tačiau, siekiant užtikrinti, kad būtų labai sumažinta nuvertėjusių skolų priemonių sanakaupa, vis dar reikia visapusiškos strategijos, be kita ko, reikia stiprinti antrines rinkas, kad būtų sudarytos sąlygos bankams parduoti savo probleminių portfelių dalis;
- (15) kreditavimo sąlygos laipsniškai gerėjo tiek paklausos, tiek pasiūlos požiūriu, bet vis dar reikia pagerinti galimybes MVĮ gauti finansavimą. Portugalijos MVĮ, kurios negavo visos prašytos paskolų sumos, procentinė dalis 2016 m. išaugo nuo 34 % iki 42 %, o Sąjungos vidurkis sumažėjo iki 30 %. Tvirtą augimo potencialą turinčioms

⁽¹⁾ 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (OL C 120, 2013 4 26, p. 1).

novatoriškoms ir konkurencingoms įmonėms būtų naudingos geresnės galimybės gauti kapitalo. Dėl to sumažėtų jų priklausomybė nuo skolos finansavimo ir pagerėtų jų galimybės gauti finansavimą, o tai savo ruožtu padėtų joms plėsti veiklą ir ją vykdyti tarptautiniu mastu. Kapitalo kainos skirtumas investicijas finansuojant per paskolas ir nuosavą kapitalą 2016 m. buvo penktas pagal dydį Sąjungoje ir gerokai viršija Sąjungos vidurkį. Nors skolos finansavimo paskatos dėl mokesčių režimo pakeitimų sumažėjo, dar per anksti spręsti, ar jie paveiks palyginti didelį išiskolinimui palankų mokesčių iškraipymą, susijusį su pelno apmokestinimu. 2016 m. liepos mėn. valdžios institucijos pradėjo programą *Capitalizar*, kuria daugiausia skatinamos privačiosios investicijos. Programa nustatomos MVĮ skirtos naujos kredito linijos, sukuriami specializuoti fondai, kurie dalyvaus skiriant privačiasias investicijas, ir atliekami mokesčių režimo pakeitimai investicijoms remti. Kartu Vyriausybė nustatė kitą programą (*Programa Semente*), kuria siekiama teikti finansavimą pradedančiosioms ir mažosioms įmonėms ankstyvaisiais jų veiklos etapais (parengiamojo etapo kapitalą). Programa padės joms pritraukti nuosavo kapitalo finansavimą, nes pagal ją atskiriems investuotojams, išigyjantiems tokių įmonių naujų akcijų, ne daugiau kaip 3 metus teikiamos mokesčių lengvatos. Vykdam abi programas, jei jos bus visapusiškai ir greitai įgyvendintos, tikimasi pagerinti įmonių finansavimo sąlygas Portugalijoje;

- (16) 2017 m. sausio mėn. priemonių, kuriomis būtų šalinamos kliūtys paslaugų rinkose, rinkinyje Komisija visoms valstybėms narėms pateikė gaires dėl nacionalinių reformų poreikių, susijusių su profesinių paslaugų, turinčių didelį augimo ir darbo vietų kūrimo potencialą, reglamentavimu. Rekomendacijose dėl reformų aptariama daug įvairių reikalavimų ir tai daroma atliekant lyginamąją analizę pagal pastarųjų trejų metų tarpusavio vertinimo valstybėse narėse tikslus ir nuveiktą darbą. Portugalija aktyviai dalyvavo atliekant šį vertinimą. Nacionaliniame veiksmų plane Portugalija paaiškina, kad artimiausiu metu reglamentuojamųjų profesijų srityje, kurioje nuo 2011 m. vyko didelės reformos ir peržiūra, didelių pakeitimų neturėtų būti. Komisijos pateiktos gairės papildė 2017 m. Europos semestro vertinimus, nes jomis konkrečiai aptariami toms profesijoms taikomi reikalavimai. Norint teikti paslaugas keliuose sektoriuose yra didelių reglamentavimo ir administracinių kliūčių. Kai kurios reformos, kurios skirtos statybos ir labiausiai ribojamų verslo paslaugų, įskaitant reglamentuojamąsias profesijas, sektoriams ir dėl kurių susitarta vykdam finansinės pagalbos programą, yra arba sustabdytos, arba atšauktos. Tam tikras profesijas reglamentuojantys įgyvendinamieji teisės aktai pagal tų profesijų atvėrimą konkurencijai yra mažesnio užmojo negu pagrindų teisės aktai. Taip pat kelia susirūpinimą jų tiesioginis arba netiesioginis poveikis, dėl kurio ribojama konkurencija profesinių paslaugų rinkoje;
- (17) Portugalijos viešojo administravimo efektyvumo ir skaidrumo lygis tebėra žemas. Konkurencija vykdam viešuosius pirkimus išlieka ribota. Nepaisant pažangos, vis dar yra trūkumų, susijusių su viešųjų pirkimų duomenų ir procedūrų skaidrumu ir patikimumu. Koncesijos sutarčių ir viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės skaidrumas vis dar per mažas, nes perkančiosioms organizacijoms trūksta reikiamų žinių sudėtingoms sutartims valdyti. Tiesioginio viešųjų pirkimų sutarčių skyrimo atvejų tebėra daug. Neseniai peržiūrėtas Viešųjų pirkimų kodeksas; jo įgyvendinimą atidžiai stebės Komisija. Procedūrų reforma vėluoja dėl administracinės naštos ir vienodos įgyvendinimo visoje šalyje praktikos nebuvimo. Nepaisant tam tikros pažangos, vėluojama supaprastinti vietas ir centrinės administracinės procedūras to beveik nekoordinuojant tarp skirtingų viešojo administravimo lygmenų. Portugalijos valdžios institucijos patvirtino naują supaprastinimo programą SIMPLEX+. Ji apima gana didelio užmojo piliečiams ir įmonėms skirtų priemonių rinkinį. Šios priemonės yra daug žadančios ir rinkinį SIMPLEX+ reikia kuo greičiau įgyvendinti, kad programa galėtų duoti faktinių rezultatų. Šiuo metu pradedama įgyvendinti daugelį įmonėms svarbių rinkinio priemonių. Portugalijos teisingumo sistemos veikimo rodikliai vis dar atsilieka nuo Sąjungos vidurkio. Portugalijos rodikliai, susiję su civilinių, komercinių ir mokesčių ginčų sprendimo efektyvumu, tebėra prasti. Tai daro neigiamą poveikį verslo dinamikai ir tiesioginių užsienio investicijų pritraukimui. Mokesčių bylas sprendžiančių ir administracinių teismų efektyvumas pagal priimamus sprendimus tebėra spręstina problema, o procesai vis dar trunka per ilgai. Su nemokumu susijusių teismo procedūrų užbaigimas vis dar užima iki 40 mėnesių, todėl kyla abejonių dėl sistemų SIREVE efektyvumo;
- (18) Portugalija daro pažangą didindama skaidrumą ir kovodama su korupcija viešojo administravimo srityje, bet visa apimančios strategijos nėra. Atrodo, kad kova su korupcija iš tiesų tapo nacionalinės prokuratūros prioritetu, taip pat įdiegti efektyvesni bylų ir išteklių valdymo procesai. Tačiau dar neaišku, ar dėl to padaugės galutinių apkaltinamųjų nuosprendžių aukšto lygio korupcijos bylose ir ar bus taikomos labiau atgrasomos sankcijos. Kalbant apie prevenciją, kiekvienos viešosios įstaigos rengiami korupcijos prevencijos planai iki šiol buvo iš esmės formalumas. Jie nėra visiškai pritaikyti kiekvienai organizacijai ir jų nepapildo tinkama stebėseną;

- (19) atsižvelgdama į 2017 m. Europos semestrą, Komisija atliko išsamią Portugalijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2017 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2017 m. stabilumo programą, 2017 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Portugalija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Portugalijos politikai, bet ir tai, kaip laikomasi Sąjungos taisyklių ir gairių, nes bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą būtina stiprinti Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;
- (20) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2017 m. stabilumo programą, o jos nuomonė ⁽¹⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje;
- (21) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2017 m. nacionalinę reformų programą ir 2017 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose,

REKOMENDUOJA Portugalijai 2017–2018 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad perviršinis deficitas būtų panaikintas tvariai. 2018 m. toliau dėti dideles fiskalines pastangas pagal Stabilumo ir augimo pakto prevencinės dalies reikalavimus, atsižvelgiant į poreikį stiprinti vykstantį atsigavimą ir užtikrinti Portugalijos viešųjų finansų tvarumą. Panaudoti nenumatytas papildomas pajamas, kad būtų greičiau mažinamas valdžios sektoriaus bendrosios skolos ir BVP santykis. Dėti daugiau pastangų, kad būtų išplėsta išlaidų peržiūra, kad apimtų didelę valdžios sektoriaus išlaidų dalį keliuose politikos srityse. Stiprinti išlaidų kontrolę, išlaidų efektyvumą ir tinkamą biudžeto sudarymą, visų pirma sveikatos priežiūros sektoriuje, daugiausia dėmesio skiriant įsiskolinimų mažinimui ligoninėse, taip pat užtikrinti pensijų sistemos tvarumą. Valstybės valdomų įmonių finansiniam tvarumui padidinti iki 2018 m. biudžeto tvirtinimo nustatyti atskirų sektorių efektyvumo tikslus, taip pagerinant bendras grynąsias valstybės valdomų įmonių pajamas ir sumažinant naštą valstybės biudžetui.
2. Skatinti (be kita ko, peržiūrint teisinę sistemą) įdarbinimą pagal neterminuotąsias sutartis. Užtikrinti veiksmingą ilgalaikių bedarbių aktyvumo skatinimą. Kartu su socialiniais partneriais užtikrinti, kad minimaliojo darbo užmokesčio pakeitimai nepakenktų žemos kvalifikacijos darbuotojų užimtumui.
3. Dėti daugiau pastangų, kad būtų sutvarkyti kredito įstaigų balansai, įgyvendinant visapusišką strategiją, skirtą neveiksnių paskolų problemai spręsti, ir, be kita ko, stiprinant antrines nuvertėjusio turto rinkas. Pagerinti galimybes gauti kapitalo, visų pirma pradedančiosioms ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms.
4. Įgyvendinti veiksmų planą siekiant toliau mažinti administracinę naštą ir pašalinti reglamentavimo kliūtis statybos ir verslo paslaugų sektoriuose ne vėliau kaip 2017 m. pabaigoje. Padidinti nemokumo ir mokesčių procedūrų efektyvumą.

Priimta Briuselyje 2017 m. liepos 11 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

T. TÖNISTE

⁽¹⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.